
Inhoud

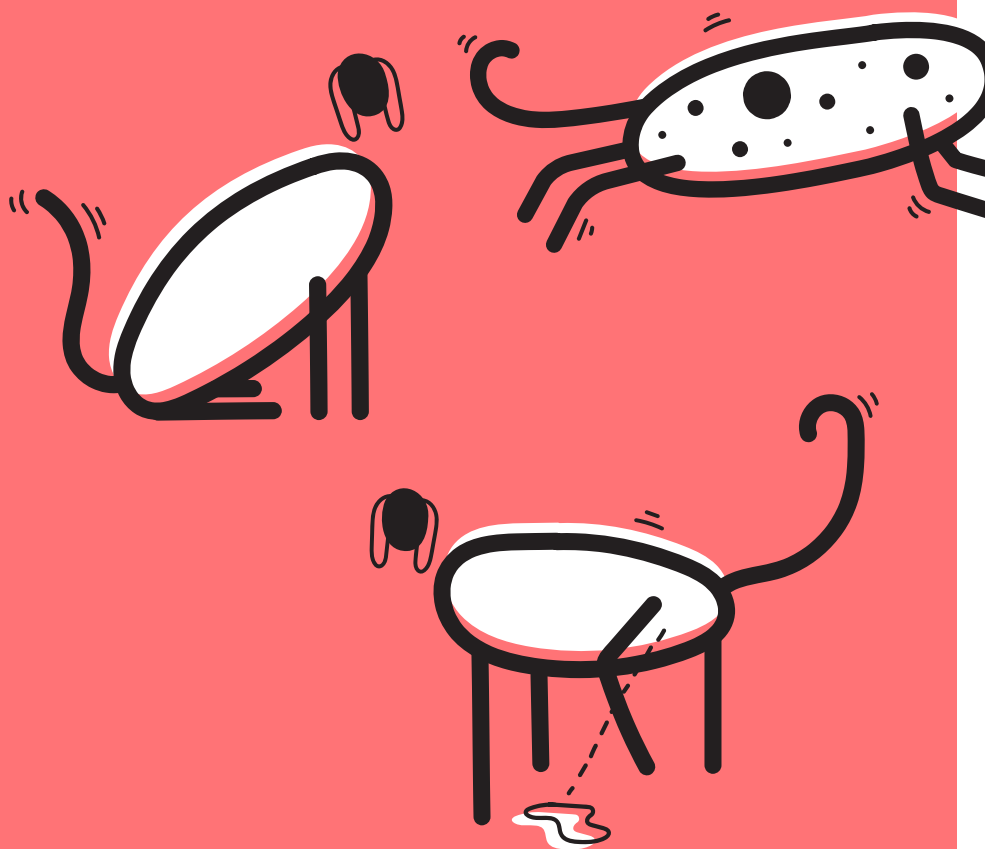
1. Inleiding	4
2. Wat is een hond?	10
3. Anatomie van de hond	24
4. Weerzinwekkende anatomie van de hond	40
5. De rare wetenschap van hondengedrag	58
6. Hondenzintuigen	90
7. Hondenpraat	100
8. Honden en mensen	108
9. Honden versus katten	124
10. Wat eet en drinkt een hond?	136
<hr/>	
Bronnen	144
Dankwoord	157
Index	158

Inleiding

Een ontzettend onwetenschappelijke inleiding

Hallo daar! *Hondologie* viert het bestaan van de slordige half tot één miljard* harige, slechte adem hebbende, natneuzige, gezichtlikkende, schoenenverslindende, slimme, fantastische vuilnisbakkies, rashonden, poepmachines, en allerlei snoezige keffertjes die je helemaal om hun pootje winden. *Hondologie* zet ook de schijnwerper op de bizarre, fascinerende en vaak dolkomische kennis over jouw eigen vierpotige dierkundeproject thuis, dat altijd onvermoeibaar zin heeft om te spelen, zich graag de buik wil laten kietelen en samen met jou het overweldigende gevoel dat liefde heet wil delen, ondanks dat hij of zij voor 99,96% wolf is.

Als kind wilde ik vreselijk, vreselijk, VRESELIJK graag een leuke, ruige, met zijn staart kwispelende hond. Dus kreeg ik van mijn ouders een woestijnrat. Als je nog nooit een woestijnrat hebt gehad, die staat echt ongeveer onderaan de huisdierenladder (met daarboven een hamster, dan een cavia, dan een konijn, dan een kat en dan pas een *hond***). Woestijnratten zijn veel minder knuffelbaar dan hamsters en lijken meer op, nou ja, een rat, wat volgens mijn ouders juist prima was. Eigenlijk was ik best wel dol op Willem de

Woestijnrat omdat het willen van een hond weinig zin had als we die ons toch niet konden veroorloven, maar ik droomde er wel steeds van. Het was niet zozeer de aibaarheid die mij aantrok dan wel de kameraadschap. Ik was een jongen uit een kleine stad die zich te pletter verveelde; een hond zou niet alleen onvoorwaardelijk van me houden, maar – en dat was veel belangrijker – ook een maatje van me worden. Als ik een hond had, zouden onze dagen gevuld zijn met het redden van gewonde wandelaars, het opgraven van schatten, het oplossen van misdaden, het helpen van oude mensen en het blussen van branden. Dan, aan het eind van zo'n drukke dag, zouden wij, uitgeput maar gelukkig, bij zonsondergang zij aan zij uitkijken over het dal naar de horizon ... Maar dat kun je nu eenmaal niet doen met een woestijnrat. In elk geval niet in Milton Keynes.

Schrijvers van boeken over honden zagen vaak door over de voortreffelijkheid van hun eigen hond, maar de enorme stapel feiten in dit boek geeft mijn uitgever toch al de nodige budgetkriebels, dus zal ik het kort houden. Nu ik een stemgerechtigde volwassene ben, heb ik een hond. Mijn prachtige ruwharige bastaardhond Blue is een kruising van een bordercollie met een poedel en ik ben stapelgek op hem. Heel raar, maar zo geobsedeerd als hij is door een bal, zo weinig interesse heeft hij in eten (behalve een croissant voor ontbijt). We staren niet vaak naar de horizon maar we beleven samen veel avonturen: we gaan op ontdekkingstocht, we zwerven rond en we spelen samen. Hij doet constant een aanslag op mijn gevoelens: een

*Hoeveel honden zijn er wel niet? Simpele vraag, moeilijk te beantwoorden. Er zijn verschillende statistiekmethodes over het aantal huishonden op de wereld, die onderling nogal afwijken. Een redelijke inschatting is een half tot één miljard.

** Daarmee bedoel ik niet dat katten minder waardevol zijn dan honden; ze zijn alleen goedkoper in onderhoud. Zie pag. 112.

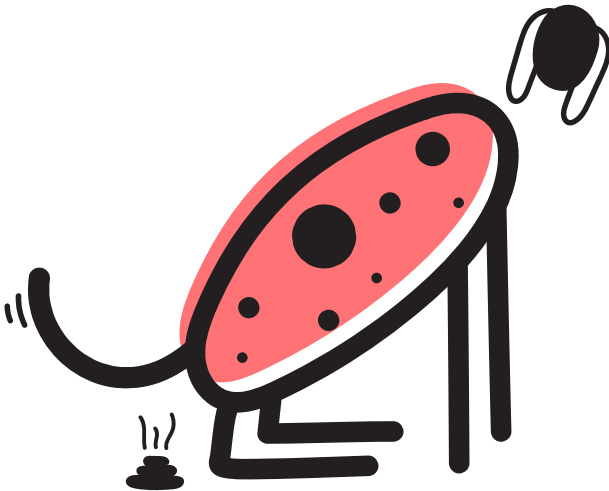
Inleiding

mooie, ongelooflijke knuffelkont, met grote aanbidde ogen vol onvoorwaardelijke liefde. Precies zoals ik me ooit had voorgesteld.

Maar het beste aan Blue is dat hij van mij een betere persoon maakt. Niet op een meetbare, wetenschappelijke manier, maar ik ben gewoon aardiger, bedachtzamer; ik geef meer om mijn familie, mijn vrienden en de mensen in mijn leefwereld. We vergeten soms hoe bevoorrecht we zijn om ons huis te mogen delen met een groot, roofzuchtig beest. Ik heb al drie andere geweldige zoogdieren in huis – eentje is zestien jaar, de andere achttien en de derde wil niet dat ik een leeftijd noem – maar Blue is een andere soort. Het is bijzonder voor verschillende soorten om zo dicht bij elkaar te leven (we hebben ook een kat, maar zij is het onderwerp van mijn andere boek, *Katologie*). Evolutionair gezien zijn honden pas kortgeleden in onze huizen beland op hun zoektocht naar warmte, liefde en regelmatige maaltijden. Zij staan niet ver af van de wilde, valse, hoefdiervretende roedeldieren die je willen verscheuren op het moment dat ze je zien (eigenlijk zijn wolven gecompliceerder dan dat, maar je begrijpt wat ik bedoel).

Het delen van ons leven met een totaal verschillende soort helpt ons realiseren wat het is om mens te zijn. Het omgaan met honden betekent een fundamentele ommezwaai qua communicatie, verwachtingspatroon, geduld, stem, emoties en het besef van goed en fout. Honden maken ons bewust van ons eigen buitengewone vermogen om abstract te denken, onze behoefte om te koesteren, ons medeleven en ons inlevingsvermogen. Ze maken ons ook bewust van onze grote macht en verantwoordelijkheid – wij kunnen de wereld en het klimaat veranderen en hebben invloed op alle andere soorten waarmee wij leven. Door honden beseffen we dat wij voorzichtig met onze wereld moeten omgaan.

Hartelijk dank voor het lezen van dit boek. Ik hoor bij een zonderlinge maar leuke groep geweldige mensen die wetenschapscommunicatie beoefent. Wij hebben niet alleen veel plezier met het vertellen van verbazingwekkende zaken, maar willen het verhaal ook pakkend maken. Je vindt ons bij wetenschappelijke festivals, in comedy clubs, op scholen, op de tv, in kroegen en bij keukentafelgesprekken. Als er één ding is dat we jullie willen laten overhouden van al deze kennis, is het dat wetenschap boeiend, schokkend, opzienbarend en heel vaak ontzettend grappig kan zijn. Als je een van ons op straat tegenkomt, spreek ons dan rustig aan, maar pas wel op: als nijvere verzamelaars van feiten kletsen wij de oren van je hoofd.

Opmerking

Er zijn uiteraard heel wat hondachtige ondersoorten, waaronder vossen, dingo's en Afrikaanse wilde honden. Voor de duidelijkheid: als ik het over 'hond' heb dan bedoel ik de huishond (*Canis familiaris*), tenzij anders vermeld.

Disclaimer

Niets in dit boek is bedoeld als medisch advies of als advies over gedrag of training. Als je je zorgen maakt over je hond, ga dan altijd naar een erkend dierenarts of dierentherapeut.

Alsjeblieft ...

Wees lief voor dieren en denk eraan dat de manier waarop zij de wereld beleven en waarnemen heel verschillend is van die van ons. En raap altijd de poep van je hond op. Als er iets is waardoor mensen een hekel krijgen aan onze honden, dan is het wel door in een dampende, natte hoop stront te trappen.

Hoofdstuk 02: Wat is een hond?

2.01 Een beknopte geschiedenis van de hond

Veel feiten, data en plaatsen met betrekking tot de evolutie en de domesticatie van de hond zijn onderhevig aan felle discussies. We weten dat evolutionair gezien honden betrekkelijk jong zijn, zo'n 20.000-40.000 jaar oud. Ze stammen af van wolven, die voor het eerst zo'n 300.000 jaar geleden in Noord-Amerika opdoken (zo rond dezelfde tijd dat de mens in Afrika verscheen). De naaste nog levende verwant van de hond is de grijze wolf, *Canis lupus*, maar die behoort tot een 'zustergroep'. De directe voorouders van de hond zijn onbekend en waarschijnlijk uitgestorven. De meeste hondenrassen ontstonden pas zo'n 150 tot 200 jaar geleden.

*Ma is een afkorting van de Latijnse term 'mega-annum', dat miljoen jaar betekent. Hiermee wordt 'miljoen jaar geleden' bedoeld.

Wat is een hond?

**40.000–
20.000 v. Chr.**

De hedendaagse hond begint zich af te splitsen van de wolf

15.000 v. Chr. 14.223 v. Chr.

Honden zijn nu volledig afgesplitst van wolven

Datering van oudste bewijs van hondenbezit

23.000 v. Chr.

Mogelijk begin van domesticatie van de hond in Siberië

**12.000–
10.000 v. Chr.**

Grootte van de hond vermindert met 38 – 46% (waarschijnlijk door domesticatie)

Wat is een hond?

7.000 v. Chr.

Datering van de vroegst ontdekte hondenpoep, in een Chinees dorp

11.000 v. Chr.

Duidelijk bewijs van samenwonende mensen/honden

800 v. Chr.

In de *Odyssee* van Homerus keert Odysseus na twintig jaar terug naar huis en wordt alleen herkend door zijn hond Argos

1873

In het VK wordt de *Kennel Club* opgericht waar rasstandaarden worden vastgesteld

9.500 v. Chr.

Oudste bewijs van geharnaste honden in het Noordpoolgebied, kennelijk gebruikt voor vervoer over afstanden van ten minste 1.500 km

3.300–600 v. Chr.

Afbeeldingen en rotsschilderingen van honden uit de Bronstijd

1434

In *Het portret van Giovanni Arnolfini en zijn vrouw* van Jan van Eyck bevindt zich een klein hondje met fonkelende oogjes dat de huwelijkstrouw moet voorstellen. Heel apart.

2.02 Is je hond eigenlijk een schattige wolf?

Honden delen 99,96% van hun genen met wolven; sommige rassen lijken heel sterk op wolven. Dus is jouw eigen hond een roofzuchtige bloeddorstige wolf in de verpakking van een schattige honnepon? Als je haar loslaat, rent ze dan terug naar de bergen en gaat ze dan 's nachts janken naar de maan en vrij rondrennen met de roedel?

Bijna zeker van niet. Het samenleven met de mens heeft de behoeftes en leefwijzen van honden danig veranderd. Het heeft hun fysieke en verstandelijke vermogens gevormd, en ook hoe ze zich gedragen, hoe ze functioneren, zich voortplanten en met anderen omgaan. De eerste huishonden moeten een ongewone combinatie van onverschrokkenheid en vriendelijkheid tegenover de mens zijn geweest. Deze trekken werden sindsdien steeds uitgesprokener omdat de mens alleen vriendelijke, nuttige honden hield en fokte. Je wilt geen roofzuchtig, baby-verslindend roofdier in je grot hebben, toch? Dus wat is er precies anders geworden?

Gedrag

Honden blaffen, maar wolven doen dit bijna niet. Wolven janken, maar dat doen honden weer bijna niet. Honden spelen graag, zelfs als ze volwassen zijn, en vormen een hechtere band met mensen dan met andere honden. Huishonden werden gekozen vanwege hun tembaarheid, aanpassingsvermogen en hun buitengewone vermogen om communicatieve gebaren van mensen te begrijpen. Anders dan wolven zijn ze afhankelijker van de mens dan van elkaar voor hun voedsel. Uit onderzoek blijkt dat wolven samenwerken bij het jagen op voedsel, maar dat honden dit zelden doen. Wolven zijn bang van mensen en worden agressief. **Hoewel wolfpups kunnen worden gesocialiseerd,**

Wat is een hond?

worden ze nooit echt huisdieren. Zelfs als ze vanaf de geboorte door de mens worden opgevoed, wordt hun band met mensen nooit zo hecht als bij honden. Ze kijken veel minder naar ons en kunnen ook onze lichaamstaal niet goed aflezen.

Pack life

Wolven zijn wilde dieren die vaak leven in roedels met een complexe sociale structuur en zo op grote zoogdieren jagen, terwijl ze zichzelf en hun kroost tegen roofdieren beschermen. In een roedel grijze wolven zitten meestal vijf tot tien dieren: een volwassen alfapaartje met hun nakomelingen en wat niet-aanverwante wolven. Zij werken samen bij het jagen en het opvoeden van de pups. Ze hebben een sociale structuur met gedragsregels en zijn trouw aan elkaar. Alfawolven zijn meestal de enigen die mogen paren. Zij zorgen ervoor dat hun pups te eten krijgen voordat de rest alles heeft opgevreten. Daarentegen worden honden niet meer beschouwd als roedeldieren. Groepen verwilderde honden (huishonden die in het wild leven) zijn eerder aaseters dan jagers; zij werken niet samen voor voedsel, ze vechten onderling, ze paren met iedereen inclusief hun eigen verwanten (slecht voor de genetische variatie), ze voeden hun pups alleen op en verblijven niet in een vaste familiegroep.

Titanische schoothondjes

De ondergang van de *Titanic* in 1912 werd overleefd door drie honden: een Pekinees en twee dwergkeeshondjes. Ze waren alle drie van eersteklaspassagiers.

Eetpatroon

Wolven eten vooral plantenetende hoefdieren, op wie door de hele roedel wordt gejaagd. Als het voedsel schaars is, eten ze ook wel kleinere prooien en soms zelfs insecten. Ze eten nauwelijks groente en zijn echte carnivoren. Honden daarentegen zijn omnivoren – zij kunnen ook plantaardig voedsel zoals graan eten, een eigenaardigheid vermoedelijk ontstaan door het eten van menselijke kliekjes. Buiten dat hebben honden absoluut voedingsstoffen nodig die in het wild alleen in vlees te vinden zijn.

Zelfredzaamheid

Bij een probleem kunnen wolven geen beroep doen op de mens. Daarom zijn **wolven zeer zelfredzaam en zullen iets moeilijks zoals een gesloten deur zelf proberen op te lossen. Als honden een lastig probleem tegenkomen, dan kijken ze vaak naar de mens voor een oplossing.**

De voortplantingscyclus

De vrouwtjeswolf paart altijd met hetzelfde mannetje. Ze bevalt één keer per jaar in de lente, omdat dan de overlevingskansen voor pups en de roedel het beste zijn. In de lente is voedsel gemakkelijk te vinden. Bovendien is deze periode de langste tussen de komst van de nieuwe pups en het begin van de winter, wanneer het voedsel schaars wordt. Daartegenover staat dat een vrouwtjeshond met meerdere partners paart en twee keer per jaar een broedcyclus heeft die niet gebonden is aan een bepaald jaargetijde. Omdat honden van de mens afhankelijk zijn voor voedsel en onderdak, bestaat er geen optimaal seizoen voor het overleven van hun jongen.

Wat is een hond?

